

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
(найменування центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки)

Національний університет «Запорізька політехніка»
(повне найменування вищого навчального закладу)

Кафедра «Підприємництва, торгівлі та біржової діяльності»
(найменування кафедри, яка відповідає за дисципліну)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. декана ФБАД

Віра САВЧЕНКО

08 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ППВВ07 Методологія наукових досліджень
(код і назва навчальної дисципліни)

спеціальність 073 «Менеджмент»
(код і найменування спеціальності)

освітня програма (спеціалізація) Управління проектами
(назва освітньої програми (спеціалізації))

Інститут Фізико-технічний інститут
(найменування інституту)

факультет будівництва, архітектури та дизайну
(найменування факультету)

мова навчання Українська

2023 рік

Робоча програма Методологія наукових досліджень для студентів
(назва навчальної дисципліни)
спеціальності 073 «Менеджмент»,
освітня програма (спеціалізація) «Управління проектами»
„18” 08 2023 року. – 14 с.

Розробники: Круглікова Валентина Володимирівна, доцент, канд. екон. наук
кафедри «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри «Підприємництва, торгівлі та біржової діяльності»
Протокол від «18» 08 2023 року № 1

Гарант освітньої програми «Управління проектами»
«18» 08 2023 року _____ (підпис) (Н.М. Левченко)
(прізвище та ініціали)

Завідувач кафедри «Підприємництва, торгівлі та біржової діяльності»
«18» 08 2023 року _____ (підпис) (А.М. Ткаченко)
(прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією факультету будівництва, архітектури та дизайну
(найменування факультету)
Протокол від «22» 08 2023 року № 2
«22» 08 2023 року Голова _____ (підпис) (В.О. Савченко)
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>07 – «Управління та адміністрування»</u> (шифр і назва)	обов'язкова (вибіркова)	
	Освітня програма «Управління проектами»		
Модулів – 1	Спеціальність (освітня програма, спеціалізація) 073 Управління проектами (код і назва)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		5-й	5-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		10-й	10-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента – 2	Освітній ступінь: магістр	Лекції	
		14 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	2 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		62 год.	84 год.
Індивідуальні завдання: год.			
Вид контролю:			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 50%.

для заочної форми навчання – %

2. Мета навчальної дисципліни

Мета: формування знань з методології, теорії методу і процесу, психології, методичного забезпечення науково - дослідної діяльності, на студентському рівні, на етапах аспірантських досліджень.

Завдання: теоретична підготовка з питань сутності понять і категорій методологій наукових досліджень; організації процесу наукового дослідження; застосування теоретичних та емпіричних методів дослідження; методик дослідження, їх змісту і принципів розробки; розробки етапів та форм процесу наукового дослідження; організації науково-дослідної роботи магістрів; специфіки наукового пізнання; змісту та структури процесу наукового дослідження; оформлення результатів наукових досліджень та впровадження їх у практику; визначення економічної ефективності наукових досліджень.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати загальні компетентності:

ЗК1. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні;

ЗК4. Здатність мотивувати

людей та рухатися до спільної мети;

ЗК5. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність);

ЗК7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

Фахові компетенції:

СК1. Здатність обирати та використовувати концепції, методи та інструментарій менеджменту, в тому числі у відповідності до визначених цілей та міжнародних стандартів;

СК2. Здатність встановлювати цінності, бачення, місію, цілі та критерії, за якими організація визначає подальші напрями розвитку, розробляти і реалізовувати відповідні стратегії та плани;

СК7. Здатність розробляти проекти, управляти ними, виявляти ініціативу та підприємливість;

СК9. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, приймати ефективні управлінські рішення та забезпечувати їх реалізацію;

СК11. Здатність планувати і виконувати наукові та прикладні дослідження, презентувати їх результати;

СК13. Здатність до самостійного опанування новими знаннями, використання сучасних освітніх та дослідницьких технологій у сфері менеджменту

СК14. Здатність формулювати задачі моделювання, створювати і досліджувати математичні та комп'ютерні моделі, застосовувати статистичні методи і моделі для аналізу об'єктів і процесів у сфері менеджменту.

Очікувані програмні результати навчання :

ПР1. Критично осмислювати, вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління в непередбачуваних умовах;

ПР2. Ідентифікувати проблеми в організації та обґрунтовувати методи їх вирішення;

ПР3. Проектувати ефективні системи управління організаціями;

ПР4. Обґрунтовувати та управляти проектами, генерувати підприємницькі ідеї;

ПР5. Планувати діяльність організації в стратегічному та тактичному розрізах;

ПР9. Демонструвати навички спілкування в професійних і наукових колах державною та іноземною мовами;

ПР14*. Планувати і проводити наукові дослідження, демонструвати результати наукових робіт та готувати їх до оприлюднення;

ПР16*. Будувати і досліджувати концептуальні, математичні і комп'ютерні моделі об'єктів і процесів у сфері менеджменту.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи науки та наукової діяльності

Тема 1. Поняття наукового дослідження. Вимоги до наукового дослідження. Види наукових досліджень. Поняття філософії науки. Предмет науки. Ознаки науки як специфічної діяльності. Основні функції науки: пізнавальна, розвиваюча, практично орієнтована. Завдання, що поставлені перед наукою. Наукознавство як вчення про загальні закономірності розвитку й функціонування науки як системи знань. Діалектичний підхід до дослідження.

Структура науки та її елементи. Класифікація науки. Основні наукові галузі. Періодизація розвитку науки. Напрями сучасного розвитку науки. Підготовка наукових кадрів. Характеристика гіпотези та її сутність. Структура гіпотези. Види гіпотез. Класифікація наукових теорій. Структура наукових теорій. Принципи побудови теорій.

Тема 2 Формування науки про підприємництво та управління

Підприємництво та управління . Логіка та методологія в управлінні. Поняття системного, комплексного та цілісного підходів науковому дослідженні. Головні компоненти підприємницької діяльності. Глобальний еволюціонізм і сучасна наукова картина світу.

Осмислення взаємозв'язків наукових і соціальних цінностей як умова сучасного розвитку науки

Змістовна і формалізована методологія в управлінні. Особливості наукового дослідження в області управління та підприємництва.

Тема 3 Методологія та методика наукової роботи

Поняття методології науки. Методи наукового дослідження. Рівні наукового дослідження: емпіричний і теоретичний, їх відмінність за предметом, методами і формами наукового знання. Поняття про емпіричні та теоретичні рівні наукового дослідження. Методи нагромадження емпіричного матеріалу та вираження його в

різних формах емпіричного знання. Методи спостереження, вимірювання, опису, експерименту та їх роль у дослідженні. Системний підхід в науковому пізнанні.

Тема 4 Аналітичні технології у наукових дослідженнях.

Загальнонаукові теоретичні методи. Аналіз та синтез, їх види: емпіричний, елементарно-теоретичний, структурно-генетичний. Дедукція та індукція. Поняття загального та часткового. Аксиоматичний та історичний методи теоретичних досліджень. Моделювання та його принципи. Ідеалізація, гіпотеза і теорія.

Відмінність наукового пізнання від звичайного, художнього та інших способів опанування реальної дійсності. Необхідні умови коректного наукового пояснення. Пізнавальний статус наукових законів моделі розвитку науки. Наукове і ненаукове знання. Форми ненаукового знання. Наука як соціокультурний феномен. Наукова картина світу і її еволюція. Різні моделі раціональності. Концептуальні і світоглядні засади наукового знання. Поняття синергетики й евристики. Взаємозв'язок епістемології і соціальної філософії.

Тема 5 Наукове дослідження та технологія дослідницької роботи.

Дослідження операцій. Послідовність застосування методів дослідження операцій така.

Перший етап ставлення завдання, тобто структуризація управлінської проблеми, формулювання переліку обмежень і вимог до критеріїв ефективності розв'язку їх.

Другий етап здійснення дослідницької операції. Розроблення моделі ситуації, яка спрощує реальність, або подає її абстрактно, що дає змогу краще зрозуміти складнощі реальності. Спрощення реальності за допомогою моделі відбувається скороченням кількості змінних після оцінки суттєвості впливу їх на кінцевий результат. Кількість змінних скорочують відкиданням несуттєвих і агрегуванням другорядних.

Змістовий модуль 2. Моделі та методи наукових досліджень

Тема 6 Математичне дослідження проблем. Графічні способи зображення результатів наукових досліджень

Математичні моделі. Методи статистичної обробки даних. Класифікація моделей та наукових досліджень. Теоретичні, експериментальні дослідження. Фундаментальні і прикладні дослідження. Пошукові, описові, причинно-наслідкові та прогностичні дослідження. Кабінетні і польові дослідження.

Науково-дослідна робота (НДР) магістрантів у навчальний та у позанавчальний час. Реферування літератури.

Наукове пізнання і моделювання. Модель як метод описування системи.

Збирання та накопичення матеріалів дослідження. Організація і проведення експерименту. Обробка результатів спостереження. Вимоги до побудови моделі. Приклади використання моделей при прийнятті управлінських рішень.

Тема 7 Організація та структура наукового дослідження

Організація творчої діяльності дослідника. Система наукових принципів, форм і способів дослідницької діяльності, що має чотирирівневу структуру, зокрема: фундаментальні, загальнонаукові, конкретнонаукові принципи, конкретні методи, що використовуються для вирішення спеціальних завдань дослідження.

Вибір методології, опорних теоретичних положень дослідження. Визначення ходу та передбачуваних результатів дослідження. Побудова гіпотези дослідження, вибір методів дослідження. Види гіпотез: нульова, описова, пояснювальна, основна, робоча, прогностична. Складання робочого плану. Особливості розумової праці.

Тема 8 Технологія роботи над кваліфікаційною роботою магістра.

Виконання магістерської роботи. Обґрунтування теми, розробка її змісту, проведення наукового дослідження, апробація результатів дослідження у практиці діяльності підприємств- об'єктів дослідження. Участь у розробці держбюджетної та госпдоговірної тематики кафедри. Участь у конкурсах наукових робіт магістрантів, науково-практичних конференціях. Складання наукової доповіді, наукової статті. Планування науково-дослідної роботи магістрантом. Складання індивідуального плану роботи магістранта. Розробка календарного плану виконання випускної науково-кваліфікаційної роботи. Розробка плану впровадження результатів наукових досліджень.

Тема 9 Обробка даних дослідження та оформлення результатів.

Табличні та графічні методи зведення результатів соціально-педагогічного дослідження. Статистичні методи обробки результатів соціально-педагогічного дослідження. Форми узагальнення результатів соціально-педагогічних досліджень. Правила оформлення списку літературних джерел.

Форми відображення результатів наукового дослідження: повідомлення, доповіді, тези, статті, дипломні роботи, розділи до монографій, науково-методичні рекомендації, навчальні посібники, дисертації, монографії.

Тема 10 Оцінка ефективності наукових досліджень.

Аналіз і узагальнення даних дослідження. Визначення репрезентативності висновків. Співставлення результатів дослідження із теорією. Аналіз розходжень. Уточнення теоретичних моделей, досліджень та висновків. Проведення додаткових експериментів.

Реалізація результатів виконаного дослідження. Розрахунок показників ефективності проведення наукових досліджень.

4. Структура навчальної дисципліни

1. Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи науки та наукової діяльності												
Тема1 Поняття наукового дослідження. Вимоги до наукового дослідження. Види наукових досліджень.	9	2	2			5	9	1	1			7
Тема2 Формування науки про підприємництво та управління	9	2	2			5	9					9
Тема 3 Методологія та методика наукової роботи.	9	1	1			7	9					9
Тема 4 Аналітичні технології у наукових дослідженнях	9	1	1			7	9					9
Тема 5. Наукове дослідження та технологія дослідницької роботи.	9	1	1			7	9	1				8
	45	7	7			31	45	2	1			42
Тема 6 Математичне дослідження проблем. Графічні способи зображення результатів наукових досліджень.	9	2	2			5	9	1	1			7
Тема 7 Організація та структура наукового дослідження	9	2	2			5	9					9
Тема 8 Технологія роботи над кваліфікаційною роботою магістра	9	1	1			7	9					9
Тема 9 Обробка даних дослідження та оформлення результатів.	9	1	1			7	9					9

Тема 10 Оцінка ефективності наукових досліджень	9	1	1			7	9	1				8
Разом за змістовим модулем 2	45	7	7			31	45	2	1			42
Усього годин	90	14	14			62	90	4	2			84

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

1. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1 Поняття наукового дослідження. Вимоги до наукового дослідження. Види наукових досліджень.	2
2	Тема 2 Формування науки про підприємництво та управління	2
3	Тема 3 Методологія та методика наукової роботи	1
4	Тема 4 Аналітичні технології у наукових дослідженнях.	1
5	Тема 5 Наукове дослідження та технологія дослідницької роботи.	1
6	Тема 6 Математичне дослідження проблем. Графічні способи зображення результатів наукових досліджень .	2
7	Тема 7 Організація та структура наукового дослідження.	2
8	Тема 8 Технологія роботи над кваліфікаційною роботою магістра.	1
9	Тема 9 Обробка даних дослідження та оформлення результатів.	1
10	Тема 10 Оцінка ефективності наукових досліджень.	1
	Разом	14

2. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття наукового дослідження. Вимоги до наукового дослідження. Види наукових досліджень.	5
2	Формування науки про підприємництво та управління	5
3	Методологія та методика наукової роботи	7
4	Аналітичні технології у наукових дослідженнях	7
5	Наукове дослідження та технологія дослідницької роботи	7
6	Математичне дослідження проблем. Графічні способи зображення результатів наукових досліджень	5
7	Організація та структура наукового дослідження.	5
8	Технологія роботи над кваліфікаційною роботою магістра .	7
9	Обробка даних дослідження та оформлення результатів.	7
10	Оцінка ефективності наукових досліджень.	7
	Разом	62

8. Індивідуальні завдання

Денна форма - виступ з доповіддю.

Для студентів заочної форми навчання – контрольна робота.

9. Методи навчання

Під час викладання курсу використовуються наступні методи навчання:

- розповідь – для оповідної, описової форми розкриття навчального матеріалу;
- пояснення – для розкриття сутності певного явища, закону, процесу;
- бесіда – для усвідомлення за допомогою діалогу нових явищ, понять;
- ілюстрація для розкриття предметів і процесів через їх символічне зображення (малюнки, схеми, графіки);
- практична робота – для використання набутих знань у розв'язанні практичних завдань;

- аналітичний метод – мисленнєвого або практичного розкладу цілого на частини з метою вивчення їх суттєвих ознак;
- індуктивний метод – для вивчення явищ від одиничного до загального;
- дедуктивний метод – для вивчення навчального матеріалу від загального до окремого, одиничного;
- проблемний виклад матеріалу – для створення проблемної ситуації.

10. Очікувані результати навчання з дисципліни

В результаті вивчення навчального матеріалу студент **повинен знати**:

- предмет і сутність науки та її головні функції;
- особливості розумової праці вченого;
- порядок організації наукових досліджень;
- основні бази наукових досліджень;
- основні положення наукових методологій;
- загальні методи наукових досліджень;
- спеціальні методи юридичних досліджень.

Вивчивши курс студент **повинен вміти**:

- застосовувати в практичній діяльності набуті в практичній діяльності набуті теоретико-методологічні знання;
- підготувати наукову доповідь з проблем методології та організації наукових досліджень;
- аналізувати першоджерела та наукову літературу;
- аналізувати зміни в законодавстві з точки зору різноманітних наукових методів і методологій;
- дати порівняльну характеристику основних наукових методів і методологій:
- самостійно виявляти як позитивні моменти так і слабкі сторони в застосовуваних наукових концепціях;
- творчо застосовувати набуті знання в процесі правотворчої діяльності і наукової праці.

11. Засоби оцінювання

Для студентів денної форми навчання: усне опитування на практичних заняттях, аудиторне розв'язання задач, тестування.

Для студентів заочної форми навчання: захист контрольної роботи, розв'язання задачі, тестування.

12. Критерії оцінювання для заліку

Розподіл балів, які одержує студент на екзамені

Поточне тестування та самостійна робота		Підсумковий тест	Сума
Змістовий модуль	Змістовий модуль		

№1					№2					іспит 40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6		

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
85–89	B	добре	
75–84	C		
70–74	D	задовільно	
60–69	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Конспект лекцій з дисципліни “Методологія наукових досліджень” для студентів напрям підготовки 073 «Менеджмент» спеціалізація «Управління проектами» – Укл. В.В.Круглікова – Запоріжжя: ЗНТУ, 2022.- 80 с.

2. Методичні вказівки до практичних робіт з дисципліни «Методологія наукових досліджень» здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньою програмою «Управління проектами» зі спеціальності 073 «Менеджмент».

3. Методичні вказівки до самостійних та контрольних з дисципліни «Методологія наукових досліджень» здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньою програмою «Управління проектами» зі спеціальності 073 «Менеджмент».

14. Рекомендована література

Базова

1. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: Навч. посібник / О.В. Крушельницька. - К.: Кондор, 2003. - 192 с.
2. П'ятницька-Позднякова І.С. Основи наукових досліджень у вищій школі: Навч. посібник / І.С. П'ятницька-Позднякова. - К., 2003. - 116 с.
3. Методология научного исследования. Учебное пособие для вузов. \ Рузавин Г.И. – М., 1999. – 317 с.
4. Основы научных исследований. Учебное пособие для вузов. \ Наринян А. Р. – К., 2002. – 112 с.
5. Основы научных исследований. Учебное пособие для вузов. \ Фрумкин Р.А. – Алчевск., 2001. – 201 с.
6. Сиденко В.М., Грушко И.М. Основы научных исследований – Харків, Вища школа, 2002. – 200 с
7. Філіпенко А.С. Основи наукових досліджень. Конспект лекцій: Посібник. – К.: Академвидав, 2004. – 208 с.
8. Єріна А.М. Методологія наукових досліджень: Навчальний посібник. – К. – 2004. – 212 с.

Допоміжна

1. Малюга Н.М. Наукові дослідження в бухгалтерському обліку: Навчальний посібник. – Житомир: ПП Рута, 2003. – 476 с.
2. Закон України "Про наукову та науково-технічну діяльність" № 1977-ХІІ від 13 грудня 1991 року із змінами та доповненнями.
3. Закон України "Про вищу освіту" №2984-ІІІ від 17 січня 2002 року із змінами та доповненнями.
4. Причепій Є. М., Черній А. М., Чекаль Л. А. Філософія: Підручник. - Київ: Академвидав, 2007.
5. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень: Курс лекцій. – Тернопіль: Економічна думка, 2005. – 124 с.
6. Городяненко В. Г. Соціологія : підручник / В. Г. Городяненко. — 3-тє вид., доп. — К. : ВЦ «Академія», 2008. — 544 с.
7. Основи наукових досліджень : Навчальний посібник / Цехмістрова Г.С. - Київ: Видавничий Дім «Слово», 2003.- 240 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Державний реєстр друкованих засобів масової інформації та інформаційних агентств. <http://dzmi.informjust.ua>.
2. Наукова періодика України <http://www.nbu.gov.ua/portal>
Електронні фахові видання <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/index.html>